

«Ύσον,
κατά της αρούρας της
και των

ΤΕΕ: Το φάσμα της μόνιμης λειψυδρίας απειλεί

Συνθήκες μόνιμης λειψυδρίας απειλούν την Ελλάδα αν δεν ληφθούν αμέσως μέτρα για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης διαχειριστικής πολιτικής νερού, υπογράμμισε πρόσφατα (με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Νερού) το ΤΕΕ.

Η υδρολογική πραγματικότητα στη χώρα μας εμφανίζει δυο αντίθετες όψεις: από τη μια τη

Δυτική και τη Βόρεια Ελλάδα, με τα σημαντικά αποθέματα και από την άλλη τις κεντρικές - ανατολικές περιοχές της χώρας, μαζί με τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη που είναι ιδιαίτερα προβληματικές από πλευράς φυσικού εμπλουτισμού σε νερό.

Η ανισότητα αυτή σε συνδυασμό με την πολύ υψηλή κατανάλωση, που φθάνει ως και τη

σπατάλη νερού, με ιδιαίτερη ένταση στη Θεσσαλία για την αγροτική χρήση και στην Αττική για την αστική, δημιουργούν, μόνιμες σχεδόν, συνθήκες λειψυδρίας.

Είναι απολύτως αναγκαίος ο εξορθολογισμός των χρήσεων νερού, τονίζει το ΤΕΕ. Ιδιαίτερα για την αγροτική χρήση θα πρέπει να χαραχθεί άμεσα μια πολιτική νερού, που κατ' ελάχι-

στον θα πρέπει να αφορά στην επιλογή των κατάλληλων καλλιεργειών ανάλογα με τα υδατικά διαθέσιμα της κάθε περιοχής, την τήρηση των νόμων για την εκμετάλλευση και τη ρύπανση των υπόγειων νερών, τη σημαντική μείωση της σπατάλης και της κατανάλωσης νερού για τις αρδεύσεις (αλλαγή τρόπων άρδευσης κλπ.) και την ενημέρωση και καθοδήγηση των πο-

Εκείνοι που θεωρούν ότι τα φαινόμενα της Ξηρασίας και της ερημοποίησης είναι ενδημικά σε τόπους μακρινούς, στην Αφρική ή την Ασία, «πλανώνται πλάνην οικτράν». Η ελληνική ιστορία διαλύει τις εντυπώσεις και επιβεβαιώνει κατά τρόπο τεκμηριωμένο ότι το πρόβλημα βρίσκεται «προ των πυλών» και στη χώρα μας.

Το 1180 (ή το 1182), το σύνολο των κατοίκων εγκατέλειψε την Αθήνα, καθώς η πόλη και τα περίχωρά της πλήγηκαν από μεγάλη Ξηρασία και δεν είχαν ούτε νερό να πιουν, ούτε τρόφιμα να φάνε⁽¹⁾.

Οι Ξηρασίες δεν είναι άγνωστο φαινόμενο στην Αττική, αλλά και ολόκληρη τη χώρα. Κατά τον Πausανία στην Ακρόπολη υπήρχε άγαλμα της Γης ικέτιδας στον Δία προκειμένου να εξασφαλιστεί βροχή. Και κατά τον Μάρκο Αυρήλιο Αντωνίνο⁽²⁾ οι Αθηναίοι απηύθυναν συχνά προς τον Δία την ευχή: «Ύσον, ύσον, ω φίλε Ζευ, κατά της αρούρας της Αθηναίων και των πεδίων» («Βρέξε, βρέξε, ω φίλε Δία, στη γη των Αθηναίων και τη γύρω περιοχή»).

Στη χώρα μας μια μέτρια μονοετή Ξηρασία έχουμε κάθε 5 χρόνια. Μια ισχυρή μονοετή Ξηρασία κάθε 10 χρόνια και μια ισχυρή διετή Ξηρασία κάθε 25 χρόνια.

Το 1992-1993 η Αθήνα, θυμίζουμε, έφτασε να διαθέτει νερό μόλις για 32 ημέρες!

Η παρατεταμένη εφετηνή ανομβρία σχεδόν ολόκληρη τη χειμερινή περίοδο στάθηκε αφορμή για πολλές συζητήσεις. Αλλά δεν ήταν η χειρότερη: οι Ξηρασίες του 1898, του 1891 και του 1876, ήταν κατά σειρά οι ισχυρότερες στη σύγχρονη ιστορία του ελληνικού κράτους⁽³⁾.

Με την ίδια και μεγαλύτερη ένταση το φαινόμενο της Ξηρασίας εκδηλώθηκε στην Ελλάδα και παλαιότερα: με βάση μελέτες σε δένδρα λευκόδερμης πεύκης (ρόμπολο) που επιζεί έως και 700 χρόνια⁽⁴⁾, ισχυρές και παρατεταμένες Ξηρασίες εκδηλώθηκαν τη διετία 1592 έως 1594, το 1657, το 1716 και το 1824.

Το φαινόμενο των άνομβρων, Ξηρών και κατ' επέκταση καταστροφικών ετών, ιδίως μεταξύ Οκτωβρίου και Ιανουαρίου, το συναντάμε συχνά στη χώρα μας, συνήθως έπειτα από βροχερές χρονιές και καταστροφικές πλημμύρες, όπως ε-

κείνες της περασμένης πενταετίας, με αποκορύφωμα το 2002, επισημαίνουν οι ειδικοί επιστήμονες. Οι ίδιοι, πάντως, υποστηρίζουν, με βάση τις ετήσιες βροχοπτώσεις και άλλες μετρήσεις, ότι η Ελλάδα έχει εισέλθει σε μια νέα περίοδο ανομβρίας - Ξηρασίας.

Έχει ο καιρός γυρίσματα

Στην κλιματική αλλαγή, συνέπεια του φαινομένου του θερμοκηπίου, αποδίδουν πολλοί αυτή την εξέλιξη, που χαρακτηρίζεται από τις ισχυρές Ξηρασίες και τις εξίσου ισχυρές βροχοπτώσεις, που με ασυνήθιστη συχνότητα καταγράφονται τα τελευταία 15-20 χρόνια στη χώρα μας. Μια εναλλαγή ιδιαίτερα καταστροφική, καθώς και στις δυο περιπτώσεις -η καθεμία με τον τρόπο της- συμβάλλει στο άλλο (και χειρότερο) φαινόμενο της ερημοποίησης.

Τις καταστροφικές συνέπειες μιας ισχυρής Ξηρασίας έρχονται να επεκτείνουν και κατά κάποιο τρόπο να μονιμοποιήσουν οι ισχυρές βροχοπτώσεις, που με μορφή καταγιγίδας εκδηλώνονται στη συνέχεια, προκαλώντας πλημμύρες, σαρώνοντας τη βλάστηση και το εδαφικό υλικό, στοιχεία απαραίτητα για τη συγκράτηση των νερών στο υπέδαφος. Και αντιστρόφως: ένα έδαφος που στερείται υγρασίας, είναι πρόσφορο για την πρόκληση πλημμυρών, αλλά και για την ερημοποίησή του.

Επειδή «έχει ο καιρός γυρίσματα», όπως λέει ο λαός, τα φαινόμενα της Ξηρασίας και της ερημοποίησης δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν δίχως μακροχρόνια μελέτη, σχεδιασμό και προγραμματισμό μέτρων και έργων. Σε αντίθετη περίπτωση μέτρα και έργα καταλήγουν να χαρακτηρίζονται ως σπασμωδικά και κατά κανόνα να επιτείνουν το πρόβλημα.

Αλλά το βέβαιο είναι ότι η Ελλάδα ως μεσογειακή χώρα θα αντιμετωπίσει και στο μέλλον Ξηρασίες με τις γνωστές ή μεγαλύτερες επιπτώσεις. Υπ' αυτό το πρίσμα είναι άμεση ανάγκη η χώρα να προχωρήσει σε γενικό σχέδιο «προληπτικής» αντιμετώπισης της Ξηρασίας για να μη φθάσει σε καταστάσεις αδιεξόδου. Και κυρίως για να αποτρέψει την επέκταση του φαινομένου της ερημοποίησης.

(1) Σύμφωνα με τον Δημήτρη Αιγινήτη (1862-1934) καθηγητή Μετεωρολογίας και Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

(2) Marcus Aurelius Antoninus (26 Απριλίου 121 – 17 Μαρτίου 180), ο τελευταίος εκπρόσωπος τόσο του Αρχαίου Κόσμου, όσο και του Στωικισμού, που αναγνωρίζεται, όχι ως σχολάρχης αλλά ως απλός κατά βίον στωικός, Ρωμαίος αυτοκράτωρ κατά τα έτη 161 - 180 μ.Χ.

(3) Σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων

(4) Έγιναν στην Πίνδο και στον Όλυμπο από ομάδα Αμερικανών ερευνητών και από το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

Ύσον, Αθηναίων πεδίων»

τη χώρα

λιτών στα θέματα αυτά.

Για την εφαρμογή της πολιτικής νερού χρειάζεται, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση των Περιφερειακών Διευθύνσεων Υδάτων σε έμψυχο δυναμικό και υποδομές, προκειμένου αυτές να ανταποκριθούν στο ρόλο τους, κάτι που αποτελεί επιταγή τόσο της οδηγίας 2000/60, όσο και της εξ αυτής απορρέουσας εθνικής νομοθεσίας.

Πέρασε στην Ελλάδα

της **Δρος ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΘΕΟΧΑΡΗ**, Επιμελήτριας ΜΕΠΑΑ

Η ερημοποίηση θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή της Μεσογείου. Μεταξύ των χωρών που απειλούνται με ερημοποίηση είναι και η Ελλάδα (UNEP, 1992, Imeson and Emmer, 1992).

Η ερημοποίηση στη χώρα μας είναι το αποτέλεσμα χρονίων καταστάσεων ανορθολογικής διαχείρισης του χώρου και των υδατικών πόρων, όπως: άναρχη και απρογραμματισμένη οικιστική και τουριστική ανάπτυξη χωρίς να παίρνει υπόψη τους διαθέσιμους υδατικούς πόρους, ανάπτυξη υδροβόρων δραστηριοτήτων όπως γήπεδα γκολφ, εγκατάλειψη περιοχών μετά από πυρκαγιές, υπερβόσκηση, υποβάθμιση υδροβιοτόπων, καταστροφή δασών και δασικών εκτάσεων, δραστηριότητες που προκαλούν διάβρωση εδάφους, αλόγιστη χρήση και κατασπατάληση νερού κ.ά.

Η ανορθολογική γεωργία που χρησιμοποιεί εντατικές αρδεύσεις, υδροβόρες καλλιέργειες -είναι ο μεγαλύτερος χρήστης με συμμετοχή 85% στην ετήσια κατανάλωση νερού στη χώρα μας- συμβάλλει στη σταδιακή ερημοποίηση. Αν και λιγότερο υδροβόρος ο βιομηχανικός τομέας, εντούτοις συμβάλλει μέσω της προκαλούμενης ρύπανσης στην υποβάθμιση των υδατικών πόρων.

Λέγεται ότι η διάγνωση είναι η μισή θεραπεία. Επομένως, η ανόσχεση των πιο πάνω καταστάσεων μπορεί να συμβάλει στην αναστροφή της διαδικασίας ερημοποίησης στη χώρα μας και την εξ αυτής επιδείνωση των υδρικών συνθηκών, βλέπε λειψυδρία).

Πάντως τα μηνύματα είναι ιδιαίτερος ανησυχητικά, καθώς σε συνέδριο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών αναφέρθηκε ότι το 50% των εδαφών της Κρήτης αλλά και το 35% των εδαφών σε ολόκληρη την Ελλάδα βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο ερημοποίησης με επιπτώσεις στην οικονομία και στο δημογραφικό της χώρας.

Ερημοποίηση:

Το 50% των εδαφών των μεσογειακών χωρών έχουν πλέον καταστεί διαβρώσιμα. Που σημαίνει πως και όταν βρέχει δεν συγκρατείται στο έδαφος νερό. Χαρακτηριστικό της Μεσογείου, υπογραμμίζουν οι ειδικοί επιστήμονες, είναι το γεγονός ότι η συνολική διάβρωση φθάνει σε επίπεδο πέντε τόνων ανά στρέμμα κατ' έτος, ενώ σε μερικές χώρες, όπως το Μαρόκο και το Ισραήλ, ξεπερνά και τους 20 τόνους. Για λόγους σύγκρισης, σημειώνεται ότι οι τιμές της μέσης ετήσιας διάβρωσης στις βόρειες χώρες της Ευρώπης κυμαίνονται από έναν έως δύο τόνους ανά στρέμμα.

Το φαινόμενο της ερημοποίησης, συνέπεια των όλο και συχνότερα εμφανιζόμενων περιόδων ξηρασίας, έχει αρχίσει να καθίσταται ενδημικό στη Μεσόγειο και αναμένεται να ενισχυθεί αν επιβεβαιωθούν τα σενάρια των κλιματικών αλλαγών που προβλέπουν πολλές ερευνητικές ομάδες και

διεθνείς οργανισμοί.

Στην Αφρική και την Ασία οι παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας αλλάζουν το χάρτη του πλανήτη (σ.σ. προς επιβεβαίωση οι δορυφορικές φωτογραφίες από την περιοχή της λίμνης Χαμούν του Ιράν, που έχουν ληφθεί με διαφορά πέντε ετών).

“ Από το 1950 έως σήμερα ο πληθυσμός στη Γη έχει διπλασιαστεί, αλλά η παγκόσμια κατανάλωση νερού έχει τριπλασιαστεί. ”

Ακραία φαινόμενα ξηρασίας όλο και συχνότερα απασχολούν τη διεθνή κοινότητα που επιχειρεί να δώσει λύση στο πρόβλημα, αλλά δίκως να κατορθώνει να λύσει το πρόβλημα. Και αυτό όταν:

Σύμφωνα με την τρίτη έκθεση της διακυβερνητικής επιτροπής για τις Κλιματικές Αλλαγές, (IPPC), οι θερμές περίοδοι του έτους θα είναι ξηρότερες στις περισσότερες ηπειρω-

τικές περιοχές μέσου γεωγραφικού πλάτους, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η συχνότητα των φαινομένων ξηρασίας και της υποβάθμισης του εδάφους. Φαινόμενα που θα προσλάβουν κρίσιμες διαστάσεις σε περιοχές που αντιμετωπίζουν ήδη σοβαρά προβλήματα υποβάθμισης του εδά-

φους, απερίμωσης και ξηρασίας. Σ' αυτή την κατεύθυνση οι αναπτυσσόμενες χώρες θα πληγούν ιδιαίτερα.

Κι αυτό γιατί: οι αλλεπάλληλες ξηρασίες υποβαθμίζουν τη βλάστηση και αποκαλύπτουν το εδαφικό υλικό, το οποίο είναι ιδιαίτερα ευάλωτο στις πρώτες ραγδαίες βροχές. Εκτάσεις, που πριν λίγα χρόνια ήταν πλούσιες σε βιομάζα, εμφανίζουν έντονα προβλήματα διάβρωσης. Τα χαμηλά

βροχομετρικά ύψη κατά τη διάρκεια των ξηρών ετών μειώνουν τη φυτοκάλυψη και αλλάζουν τα είδη των φυτών, μειώνοντας τη βιομάζα. Αν η φυτική κάλυψη μειωθεί κάτω ενός κρίσιμου επιπέδου (π.χ. 30%), η διαδικασία της διάβρωσης παίρνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, επιστημαίνονται οι επιστήμονες. Παράλληλα, η μείωση της οργανικής ουσίας μειώνει τη διηθητικότητα των εδαφών με συνέπεια την ενίσχυση της επιφανειακής απορροής και άρα των πλημμυρών, που επίσης συχνά, πλέον, εμφανίζονται στις χώρες της Νότιας και Κεντρικής Ευρώπης.

Λόγω ξηρασίας υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο εξαφανίζονται 6.000.000 καλλιεργήσιμης γης!

Σύμφωνα με έκθεση του Ερυθρού Σταυρού για τις καταστροφές στον πλανήτη, το Μαλάουι βρίσκεται στην κορυφή της λίστας των χωρών που πλήττονται από ξηρασία. Το διάστημα 1992-1994, υπολογίζεται ότι ε-

Μας περιμένουν δύσκολες ημέρες

του **ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΥ,**

καθηγήτη Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ

Σε μια χώρα που υποφέρει ήδη από υποβάθμιση και εξάντληση των υδατικών της αποθεμάτων και που χαρακτηρίζεται ήδη από διατάραξη των ισοζυγίων προσφοράς και ζήτησης του νερού, η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιδεινώσει έτι περαιτέρω την κατάσταση. Η εκτιμώμενη εμφάνιση συχνότερων ακραίων φαινομένων στο εξής κι η αναμενόμενη εναλλαγή περιόδων ξηρασίας και πλημμύρας θα μειώσει τη δυνατότητα αναπλήρωσης των φυσικών δεξαμενών του νερού, επιτείνοντας τον κίνδυνο της λειψυδρίας.

Παρ' όλα αυτά, η απόκτηση πολιτικής νερού με χαρακτηριστικά βιωσιμότητας παραμένει για τη χώρα ένα μεγάλο ζητούμενο. Ο επανασχεδιασμός της ανάπτυξης κατά τρόπο που να είναι συμβατός με τα όρια και τις δυνατότητες των υδατικών συστημάτων παραμένει ένα μεγάλο ζητούμενο. Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή και η εφαρμογή πολιτικών στην κατεύθυνση:

1. Της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων.
2. Της διαχείρισης της ζήτησης με στόχο την εξοικονόμηση του νερού και
3. της αποκεντρωμένης και συμμετοχικής διαχείρισης του νερού καθυστερούν αδικαιολόγητα.

Αντ' αυτών, ο υπουργός Περιβάλλοντος παρακάμπτει διά νόμου (!) τη νέα νομοθεσία για τα νερά, προκειμένου να επιτρέψει την άνευ όρων συνένωση των έργων εκτροπής του Αχελώου στην εκλογική του περιφέρεια.

www.mylopoulos.gr

ένοικος Μεσογείου

πλήγησαν περισσότεροι από 16.000.000 άνθρωποι. Κατά την ίδια έκθεση, τη χειρότερη ξηρασία των τελευταίων 50 ετών της έζησε τη διετία 2000-2002 η Σρι Λάνκα. Επιλήγησαν οι καλλιέργειες, μειώθηκαν δραστικά τα ποσοστά πόσιμου νερού, αυξάνοντας τους κινδύνους ανάπτυξης ασθενειών, κυρίως στα παιδιά. Η ξηρασία έπληξε συνολικά 1,6 εκατομμύρια ανθρώπους.

Το πέρασμα στην Ευρώπη

Το 1997 η Ελβετία, η επονομαζόμενη και «φυσική δεξαμενή» της Ευρώπης, βίωσε μια παρατεταμένη ξηρασία που χαρακτηρίστηκε η μεγαλύτερη του αιώνα. Είναι ενδεικτικό ότι από τις αρχές Μαρτίου ως τα τέλη του καλοκαιριού εκείνης της χρονιάς, η βροχή που είχε πέσει δεν ξεπερνούσε τα 10 χιλιοστόμετρα, όταν ο μέσος όρος του αντίστοιχου ετήσιου ύψους βροχής ήταν 70 με 80 χιλιοστόμετρα. Το 2003 η Ελβετία βίωσε

μια αντίστοιχη κατάσταση (σ.σ. οι φωτογραφίες που δημοσιεύουμε παραπλευρώς είναι αποκαλυπτικές).

Το 2005 ήταν επίσης μια χρονιά ξηρασίας για την Ευρώπη, αλλά δεν

γίνεται το Νοέμβριο του 2004 και εξακολουθούσε ως τις αρχές καλοκαιριού του 2005. Το 2003, η περίοδος της ξηρασίας ξεκίνησε μόλις στις αρχές Μαρτίου και διήρκε-

κατά τη διάρκεια της άνοιξης ήταν πιο έντονη από ό,τι το 2005.

Η Ιβηρική Χερσόνησος, την ίδια χρονιά, αντιμετώπισε τις χειρότερες συνθήκες των τελευταίων 30 ετών,

“ - Στη Μεσόγειο έχει χαθεί το 50% (σε ορισμένες περιοχές και το 90%) των αγροτόπων της.

- Η Μεσογειακή λεκάνη εμφανίζεται ως η πλέον ευάλωτη στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 38% του πληθυσμού της Μεσογείου θα ζει σε ζώνες όπου θα παρατηρούνται ελλείψεις νερού.

- Στη Μεσόγειο παρατηρείται ήδη μείωση των συνολικών βροχοπτώσεων σε ποσοστό 10-30% τις τελευταίες δεκαετίες αλλά και αύξηση της έντασης βροχής (πρόκληση πλημμυρών). ”

έφτασε τα επίπεδα του θέρους του 2003, καθώς η πληγείσα ζώνη ήταν περιορισμένη σε ποσοστό 27% των οίσιπαραγωγών περιοχών, έναντι ποσοστού 53% το 2003. Παρ' όλα αυτά το 2005 η περίοδος ξηρασίας είχε μεγαλύτερη χρονική διάρκεια, αφού άρχισε να εκδηλώ-

σε έως τα τέλη του καλοκαιριού.

Η ξηρασία του 2005, παρουσίασε επίσης ομοιότητες με αυτή του 1976, έτος που θεωρείται ως ένα από τα χειρότερα για τη γεωργία στην Ευρώπη. Και στα δύο έτη η ξηρασία εκδηλώθηκε από την αρχή, αλλά το 1976, η έλλειψη βροχών που σημειώθηκε

καθώς η κατάσταση έφτασε σε κρίσιμο σημείο. Η Γαλλία, ιδίως οι νοτιοδυτικές περιοχές, βίωσε εκτεταμένη ξηρασία το 2005 και το 2003.

Είναι φανερό ότι η ξηρασία διάβηκε τη Μεσόγειο και τείνει να εγκατασταθεί σε μονιμότερη βάση στην Ευρώπη...

Πρόσφατα, με αφορμή την παρατεταμένη ανομβρία ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ διαβεβαίωσε ότι δεν θα υπάρξει πρόβλημα υδροδότησης στη χώρα εφέτος, πλην, όμως, υπογραμμίστηκε ότι θα πρέπει να ξεκινήσει μια προσπάθεια εξοικονόμησης νερού ύδρευσης για την περίπτωση που θα ακολουθήσουν και άλλοι ξηροί χειμώνες. Παράλληλα, κατά συνοπτικό τρόπο, περιέγραψε την κατάσταση, αλλά και τα μέτρα που χρειάζονται, κατά περιφέρεια. Συνοπτικά ανέφερε τα εξής:

Στην **Ηπειρωτική Ελλάδα** δεν προβλέπεται να υπάρξει άμεσο πρόβλημα ύδρευσης. Εντούτοις πρέπει να αρχίσει:

- Συστηματική ενημέρωση του κοινού για την ανάγκη εξοικονόμησης νερού ύδρευσης ώστε να αντιμετωπιστεί πιθανό πρόβλημα ύδρευσης σε ορισμένες πόλεις και να αποφευχθεί υπεράντληση νερού από γεωτρήσεις.
- Συστηματική και συντονισμένη προσπάθεια συντήρησης και βελτίωση της λειτουργίας των δικτύων ύδρευσης από τις ΔΕΥΑ, ώστε να περιορισθούν οι απώλειες νερού ύδρευσης που σε πολλές πόλεις μπορεί να φτάσει το 40-60%.

Στη **Νησιωτική Ελλάδα**, πρόβλημα ύδρευσης αντιμετωπίζουν κάθε χρόνο τα νησιά των Κυκλάδων κυρίως, κατά τη θερινή τουριστική περίοδο.

Ειδικά για τις **Κυκλάδες** κρίνεται επιβεβλημένη η ενίσχυση της προσφοράς νερού σε μόνιμη βάση με συστήματα αφαλάτωσης, όπως:

- Πρόσθετα συστήματα αφαλάτωσης σε νησιά όπου ήδη λειτουργούν παρόμοιες μονάδες, δηλαδή στη Σύρο, Μύκονο, Ίο, Πάρο, Σίφνο, Σαντορίνη, Τήνο.
- Άμεση εγκατάσταση αφαλάτωσης στη Μήλο (στην οποία δεν υπάρχει αφαλάτωση) λόγω του ιδιαίτερα μεγάλου κόστους μεταφοράς νερού με πλοία.

Τα έργα αυτά μπορούν να γίνουν με αυτοχρηματοδότηση από εταιρείες παροχής αφαλατωμένου νερού, όπως γίνεται εδώ και αρκετά χρόνια στην Κύπρο και σε άλλες μεσογειακές χώρες.

Παράλληλα, θα πρέπει να αρχίσει:

- Η συστηματική συντήρηση ή και αντικατάσταση των παλαιών και σοβαρά διαβρωμένων δικτύων ύδρευσης.
- Η κατασκευή των υπόλοιπων λιμνοδεξαμενών και μικρών φραγμάτων που έχει προγραμματίσει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και να διερευνηθούν πιθανές νέες θέσεις.
- Να επανεργοποιηθεί το πρόγραμμα κατασκευής φραγμάτων της ΔΕΗ.

Νερό προς άρδευση

Οι αρδευτικές ανάγκες της χώρας θα ικανοποιηθούν με σχετική οικονομία, είτε. Στην περίπτωση όμως της **Θεσσαλίας** και της **Κεντρικής Μακεδονίας** θα χρειαστούν πρόσθετα μέτρα και στενή συνεργασία για τη διαχείριση των αποθεμάτων στους ταμειυτήρες της ΔΕΗ ώστε να εξασφαλιστεί η άρδευση. Παράλληλα, θα πρέπει να υπάρξει συστηματική ενημέρωση των αγροτών, οδηγίες στις Νομαρχιακές Υπηρεσίες της ΥΕΒ και τους ΟΕΒ για περιορισμό χρήσης του νερού, με περιορισμό των ωρών λειτουργίας των αντλιοστασίων και περιορισμό των απωλειών των δικτύων.

Στη Θεσσαλία καλλιεργούνται περίπου 5 εκατ. στρ., εκ των οποίων αρδεύονται τα 2,5 εκατ. στρ. περίπου (το 18,7% του συνόλου των αρδευόμενων εκτάσεων της χώρας). Τα 749.000 στρ. (30%) αρδεύονται από επιφανειακά νερά και τα 1.776.000 στρ. (70%) αρδεύονται από τα υπόγεια νερά της Θεσσαλίας. Το υδατικό ισοζύγιο της περιοχής είναι ελλειμματικό, παρότι έχουν κατασκευασθεί μέχρι σήμερα 85 φράγματα, 13 ταμειυτήρες και 60 πρόχειρα φράγματα σε συλλεκτικές ή ποταμούς.

Τα τελευταία 20-25 χρόνια, το σύνολο των υπόγειων υδροφορέων της Θεσσαλίας βρίσκεται υπό καθεστώς υπερεκμετάλλευσης. Εάν συνεχισθεί η ανομβρία, τότε θα υπάρξουν προβλήματα ανάλογα με αυτά του 1988 του 1990 και του 1993, δηλαδή πτώση στάθμης, μείωση παροχής, αδυναμία λειτουργίας, αντικατάσταση αντλίας ή και γεώτρησης στις ιδιωτικές γεωτρήσεις αλλά και σε πολλούς ΤΟΕΒ αλλά και επέκτασης του κινδύνου υφαλμύρινσης σε

Κάθε περιφέρεια και

ορισμένες περιοχές.

Για την εφετινή περίοδο, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν περισσότερο τα αποθέματα νερού στον ταμειυτήρα Ταυρωπιού. Η στάθμη του νερού στον ταμειυτήρα παρά τον

ξηρό χειμώνα είναι 787 μ. με ανώτατο όριο τα 791,5 μ. διότι η ΔΕΗ δεν χρησιμοποίησε νερό για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Τα αποθέματα στον ταμειυτήρα είναι 175 εκατ. κ.μ. έναντι 200 εκατ. πέρυσι.

ΕΕ: Πρόληψη

Πριν μερικούς μήνες (Φεβρουάριος 2007) όταν οι Έλληνες -κυρίως οι αγρότες- αλλά και οι κάτοικοι όλων των μεσογειακών χωρών βίωσαν την παρατεταμένη ξηρασία με τις καταστροφικές συνέπειες, ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ **Σταύρος Αρναουτάκης**, με ερώτησή του ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να τοποθετηθεί για τα άμεσα και μακροχρόνια μέτρα που προτίθεται να λάβει για την αντιμετώπιση της ξηρασίας, των επιπτώσεών της και τη βιωσιμότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Η απάντηση που δόθηκε ήταν σαφής:

«Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πιστεύει ότι η πρόληψη είναι καλύτερη από την αποκατάσταση, για την αντιμετώπιση των παρατεταμένων ξηρασιών».

Ταυτόχρονα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή γνωστοποίησε ότι εντός του 2007 θα παρουσιάσει τις απόψεις της για την αντιμετώπιση της ξηρασίας

το δικό της πρόβλημα

Η ΔΕΗ αποφάσισε να μην ενεργοποιήσει τη μονάδα του Ταυρωπού πριν την έναρξη της εφετινής αρδευτικής περιόδου, αλλά και να εξετάσει τη δυνατότητα να παροχευτεί περισσότερο νερό προς άρ-

δευση στο νομό Λαρίσης. Παράλληλα σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει περισσότερο τον ταμιευτήρα Σμοκόβου, στον οποίο υπάρχουν περίπου 130 εκατ. κ.μ. νερό.

Στην Κεντρική Μακεδονία, η άρ-

αντί αποκατάσταση

και της λειψυδρίας. Ωστόσο δεν παρέλειψε να επισημάνει ότι «είναι διατεθειμένη να συγχρηματοδοτήσει προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση της στο πλαίσιο της πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου» καλώντας τα κράτη - μέλη να συμπεριλάβουν τέτοιου είδους μέτρα στα προγράμματα της νέας περιόδου 2007-13. Θύμιζε, επιπλέον, ότι τα κράτη - μέλη μπορούν να εφαρμόσουν «ειδικά μέτρα για την αποκατάσταση του δυναμικού δασικής ή αγροτικής παραγωγής» στο πλαίσιο της ανάπτυξης της υπαίθρου και επισήμανε ότι μπορούν «να αποζημιώνουν τους αγρότες μέσω κρατικών ενισχύσεων» είτε να ζητήσουν να αναγνωριστεί μια «σοβαρή φυσική καταστροφή», όπως η ξηρασία, ως «ανωτέρα βία» προκειμένου να εξαιρεθούν από περιορισμούς που επιβάλλουν τα «γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα».

Λειψυδρία και Ερημοποίηση

του **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΠΑΛΤΑ,**
Γεν. Γραμματέα ΥΠΕΧΩΔΕ

Η λειψυδρία είναι ένα δυναμικό και επαναλαμβανόμενο φαινόμενο, με χρονικές αλλά και έντονες χωρικές διακυμάνσεις, τα αίτια της οποίας οφείλονται κυρίως στον ανθρώπινο παράγοντα και πρέπει να αντιμετωπίζεται με τον περιορισμό της ζήτησης νερού.

Η ερημοποίηση είναι μια διαδικασία η οποία έχει ως αφετηρία την υποβάθμιση ξηρών, ημιξηρών ή υφύγρων εδαφών. Η υποβάθμιση αυτή μπορεί να οφείλεται σε διάβρωση, σε μείωση της περιεκτικότητας του εδάφους σε οργανική ύλη, σε ρύπανση, σε σφράγιση του και σε απώλεια των ζωντανών οργανισμών που ζουν σ' αυτό και επιτελούν πολύ σημαντικές βιολογικές διεργασίες. Κάτω από συγκεκριμένες κλιματικές συνθήκες, όπως είναι η ανομβρία, ο συνδυασμός με την εδαφική υποβάθμιση προκαλεί ερημοποίηση. Δυστυχώς, ένα 35% της έκτασης της Ελλάδας εμφανίζει ήδη σημάδια ερημοποίησης, ενώ το 49% αντιμετωπίζει μέτριο κίνδυνο. Ωστόσο γίνονται σημαντικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού στη χώρα μας.

δευση των πεδιάδων της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα αποθέματα του ταμιευτήρα Πολυφύτου, ο οποίος όμως είναι πολλαπλού σκοπού και άρα τίθεται θέμα ιεράρχησης αναγκών και προσεκτικής διαχείρισης του διαθέσιμου νερού. Συγκεκριμένα, το νερό του ταμιευτήρα Πολυφύτου χρησιμοποιείται για την άρδευση των πεδιάδων Ημαθίας, Πέλλας και μέρους της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης (η οποία έχει συνολικά 1,3 εκατ. στρ. αρδευόμενων εκτάσεων). Επίσης από τον ταμιευτήρα με παροχή 1,75 κ.μ. ανά δευτερόλεπτο (55 εκατ. κ.μ. ετησίως) υδρεύεται η Θεσσαλονίκη. Το νερό του ταμιευτήρα χρησιμοποιείται επίσης για την ψύξη του λιγνιτικού κέντρου Πτολεμαΐδας, αλλά και την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Τα αποθέματα στον ταμιευτήρα είναι 670 εκατ. κ.μ. έναντι 760 εκατ. κ.μ. πέρυσι.

Η ΔΕΗ πιστεύει ότι με μια προσεκτική διαχείριση των αποθεμάτων θα καλύψει το μεγαλύτερο μέρος των εφετινών αναγκών άρδευσης, αλλά στην περίπτωση του συγκεκριμένου ταμιευτήρα θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί υπόψη και η πιθανότητα το επόμενο υδρολογικό έτος να είναι επίσης ξηρό.

Απώλειες και σπατάλη

Όλοι οι ειδικοί συμφωνούν πως είναι απολύτως απαραίτητο να ξεκινήσει αμέσως από το Υπουργείο

Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συστηματικός έλεγχος και συντήρηση - στεγανοποίηση των αρδευτικών καναλιών, καθώς και συντήρηση και βελτίωση των σημαντικότερων αρδευτικών δικτύων, ιδιαίτερα στις πιο προβληματικές και ευπαθείς περιοχές, όπως η Θεσσαλία και η Κεντρική Μακεδονία, καθώς οι απώλειες στα διάφορα αρδευτικά συστήματα υπολογίζονται στο 40% του νερού.

Επισημαίνεται ότι από τα 13 εκατ. στρέμματα αρδευόμενης γης στη χώρα μας, μόνο στα 6 εκατ. στρέμματα η άρδευση γίνεται συλλογικά και ελέγχεται από οργανισμούς που συνεργάζονται με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Στα υπόλοιπα 7 εκατ. στρέμματα οι καλλιεργητές αρδεύουν σχεδόν χωρίς έλεγχο, υπερκαταναλώνοντας νερό.

Να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της Κοινοτικής Οδηγίας 2000/60 για τα νερά, την οποία η χώρα μας είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει, απαιτείται κοστολόγηση κάθε χρήσης νερού και επανάκτηση του κόστους αυτού. Ως το τέλος του 2009 θα πρέπει να έχει δημιουργηθεί μηχανισμός για την είσπραξη του κόστους χρήσης νερού. Σ' αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει σύντομα να γίνει υποχρεωτική η χρησιμοποίηση υδρομέτρων από τους καλλιεργητές ως πρώτο βήμα στην κοστολόγηση της κατανάλωσης.

Η άμεση εφαρμογή μιας ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών πόρων αποτελεί μονόδρομο, καθώς ο κίνδυνος της λειψυδρίας απειλεί τη χώρα. Ωστόσο αποτελεσματικά μέτρα δεν λαμβάνονται στη χώρα και οι αρμόδιοι λίγο έως πολύ ελπίζουν στον «καλό καιρό της Ελλάδας», ο οποίος -ως από μηχανής Θεός- καλείται να αναπληρώσει την ολιγωρία τους.

Χαρακτηριστικό είναι ότι η προηγούμενη Κυβέρνηση ψήφισε νόμο για τη διαχείριση των υδάτων, ο οποίος έμεινε στα χαρτιά, ενώ προ διετίας η παρούσα Κυβέρνηση, με αποφάσεις του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ **Γιώργου Σουφλιά** κατέληξε ότι το υπουργείο με την Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, καθώς και τις Διευθύνσεις Υδάτων ανά Περιφέρεια αναλαμβάνει το συντονισμό της διαχείρισης των υδατινών πόρων σε εθνικό επίπεδο, καθώς και τη σύνταξη των γενικών κανόνων τιμολόγησης και κοστολόγησης των υδάτων.

Πρόσφατα, ωστόσο, ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ ανακοίνωσε ότι τόσο η Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, όσο και οι Διευθύνσεις Υδάτων των 13 Περιφερειών της χώρας δύσκολα μπορούν να δώσουν στοιχεία της διαθεσιμότητας υδατικών πόρων και των αναγκών για νερό ύδρευσης, άρδευσης και για παραγωγή ενέργειας, καθώς ουσιαστικά υπολειπόμενοι ελλείπει προσωπικού. Οι περισσότερες Διευθύνσεις Υδάτων λειτουργούν με 3-5 άτομα, αντί των προβλεπόμενων 23 υπαλλήλων και «είναι επιτακτική και άμεση ανάγκη να ενισχυθεί το προσωπικό της Κεντρικής Υπηρεσίας και των Διευθύνσεων Υδάτων των Περιφερειών, αλλιώς το σύστημα διαχείρισης του νερού στην Ελλάδα, το οποίο είναι και επιταγή της Κοινοτικής Οδηγίας 2000/60 για τα Νερά, δεν θα λειτουργήσει, με τεράστιο κόστος για τη χώρα», όπως είπε ο ίδιος ο κ. Σουφλιάς.

Αρμόδιοι και αναρμόδιοι

Η Εθνική Τράπεζα Υδρολογικής

Μονόδρομος η ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων

και Μετεωρολογικής Πληροφορίας (ΕΤΥΜΠ) της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του ΥΠΕΧΩΔΕ, οι Διευθύνσεις Υδάτων των 13 Περιφερειών της χώρας, καθώς και τα υπουργεία Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Αιγαίου, η ΔΕΗ, το ΙΓΜΕ, και η ΕΜΥ, εμπλέκονται στη

Παράλληλα, στην Ελλάδα γίνονται ελάχιστα έργα προκειμένου να αξιοποιηθούν συστηματικά οι υδατινοί πόροι της χώρας, η οποία έχει νερά, αλλά είναι ανισομερώς κατανομημένα. Για να καλύψουν, λοιπόν, τα υπάρχοντα νερά τις ανάγκες σε όλες τις περιφέρειες, χρειάζονται

30%. Επισήμως η εταιρεία δέχεται στο δίκτυο της απώλειες 20%. Ωστόσο, παραδέχεται ότι στα δίκτυα των δήμων που εξυπηρετεί οι απώλειες φθάνουν και στο 40%. Πολύ μεγαλύτερες -έως και 60%-είναι οι απώλειες στα δίκτυα για την ύδρευση των άλλων πόλεων και για

Το οξύμωρο

Ένα γήπεδο γκολφ χρειάζεται κατά μέσο όρο 3.000 κυβικά νερού την ημέρα για να διατηρείται πράσινο και έτοιμο να ικανοποιήσει τις ανάγκες των φίλων του είδους. Όσο δηλαδή χρειάζονται 15.000 άνθρωποι για να ικανοποιήσουν τις καθημερινές βασικές ανάγκες τους!

Σύμφωνα με το Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο για

τον Τουρισμό που βρίσκεται στη φάση της δημοσίας διαβούλευσης, προτείνεται η δημιουργία τουλάχιστον εννέα νέων μεγάλων γηπέδων γκολφ στην Ελλάδα, που η... επιβίωσή τους θα απαιτήσει το νερό που χρειάζονται 135.000 κάτοικοι, δηλαδή όσος ο πληθυσμός του Νομού Βοιωτίας ή Τρικάλων!!!

διαχείριση των υδάτων. Κάθε φοράς έχει τις αρμοδιότητές του, αλλά συχνά προκαλείται σύγχυση και προωθούνται ασυντόνιστες δράσεις. Χαρακτηριστικό είναι ότι η μέθοδος συλλογής στοιχείων διαφέρει από τη μια υπηρεσία στην άλλη, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή ούτε η σύγκριση ούτε η λήψη μέτρων, σε ό,τι αφορά στην παρακολούθηση της ποιότητας και της ποσότητας των επιφανειακών και των υπόγειων νερών.

έργα υποδομής, κυρίως για τα επιφανειακά νερά, που είναι περισσότερα από τα υπόγεια αλλά παραμένουν αναξιοποίητα.

Ανομβρία και απώλειες

Πλάι στην ανομβρία, που όλο και συχνότερα πλήττει τη χώρα, το πρόβλημα της λειψυδρίας επιτείνουν και οι τεράστιες διαρροές νερού από τα δίκτυα. Σύμφωνα με την Ομοσπονδία Εργαζομένων της ΕΥΔΑΠ, το δίκτυο διανομής είναι «σουρωτήρι», με απώλειες έως και

την άρδευση των καλλιεργειών. Παράλληλα, σε μια χώρα όπου το 86% της κατανάλωσης νερού χρησιμοποιείται για άρδευση (το 11% για οικιακή χρήση και το 3% για ενέργεια και βιομηχανική χρήση), στο 92% των εκτάσεων η άρδευση γίνεται με συστήματα και τεχνικές υψηλών απωλειών, άνω του 50% και δίχως ορθολογική τιμολόγηση, με συνέπεια την αλόγιστη υπερεκμετάλλευση των υδροφορών. ■

Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν. 3522/2006 η εφαρμογή του μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ επεκτάθηκε σε κάποιες ειδικές κατηγορίες παροχής υπηρεσιών. Μεταξύ αυτών, περιλαμβάνεται και η παροχή υπηρεσιών σχετικά με την ανακαίνιση και επισκευή παλαιών ιδιωτικών κατοικιών. Με πρόσφατη εγκύκλιό του το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών παρέχει διευκρινίσεις και οδηγίες για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.

Ειδικότερα με την εγκύκλιο Πολ. 1082/25-5-2007 δίνονται οι ορισμοί των εννοιών «παλαιά ιδιωτική

ρο χρονικό διάστημα.

Η εγκύκλιος απαριθμεί ενδεικτικά εργασίες που υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ (9%) οι οποίες, ενδεικτικά, είναι οι εργασίες αντικατάστασης, επισκευής ή συντήρησης:

- υδραυλικών
- ηλεκτρολογικών
- ξυλουργικών
- υαλικών
- πλακιδίων
- καυστήρων
- ανελκυστήρων και λοιπών εγκαταστάσεων
- βαφής τοίχων και κουφωμάτων

λείας, κλπ.

- οι υπηρεσίες μελετών (μηχανικών, αρχιτεκτόνων, ηλεκτρολόγων κλπ.), που ενδεχομένως απαιτούνται για την πραγματοποίηση εργασιών ανακαίνισης και επισκευής, - τα υλικά των οποίων η αξία υπερβαίνει το 1/3 της συνολικής αξίας (θεωρείται πώληση αγαθών).

Τέλος, επειδή στο διάστημα από 1-1-2007 έως τις 25-5-2007 είναι δυνατό να έχουν παρασχεθεί υπηρεσίες για τις οποίες να χρεώθηκε ΦΠΑ με το μειωμένο συντελεστή, οι οποίες όμως σύμφωνα με την εγκύκλιο Πολ. 1082 θα έπρεπε να είχαν επιβαρυνθεί με ΦΠΑ 19%, προβλέπεται η δυνατότητα καταβολής της διαφοράς του φόρου που οφείλεται με την περιοδική δήλωση που θα υποβληθεί

Μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ στις εργασίες επισκευής σε παλαιά κτίρια

κατοικία», «επισκευή» και «αναπαλαίωση»:

- Ως ιδιωτική κατοικία, για τους σκοπούς της εφαρμογής του μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ, θεωρείται το ακίνητο το οποίο χρησιμοποιείται για την κατοικία προσώπων, ή στην περίπτωση που η επισκευή γίνεται σε κενό ακίνητο, αυτό έχει κατασκευαστεί για να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία. Δεν περιλαμβάνονται ακίνητα τα οποία χρησιμοποιούνται για επαγγελματική στέγη, πλην εξαιρέσεων.

- Παλαιό χαρακτηρίζεται το ακίνητο το οποίο έχει ήδη χρησιμοποιηθεί. Η χρησιμοποίηση του ακινήτου είναι θέμα πραγματικό και αποδεικνύεται με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως αποδείξεις κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, αποδείξεις καταβολής κοινοχρήστων κλπ.

- Τέλος, ως ανακαίνιση και επισκευή θεωρούνται οποιοσδήποτε εργασίες που εκτελούνται με σκοπό τη βελτίωση ή την αποκατάσταση βλαβών του ακινήτου, ή τη διατήρησή του στην αρχική του κατάσταση για όσο δυνατόν μεγαλύτε-

- η ανακαίνιση, επισκευή και συντήρηση όψεων, κοινόχρηστων χώρων και εγκαταστάσεων σε ακίνητα πολλαπλών ιδιοκτησιών

Διευκρινίζεται ότι ειδικά για τα ακίνητα πολλαπλών ιδιοκτησιών δεν απαιτείται ολόκληρο το ακίνητο να χρησιμοποιείται για κατοικία αλλά αρκεί για την υπαγωγή των παραπάνω εργασιών στο μειωμένο συντελεστή (9%) το ακίνητο να χρησιμοποιείται και για κατοικία, όπως, π.χ., πολυκατοικία στην οποία υπάρχουν καταστήματα, γραφεία και διαμερίσματα.

Αντίθετα υπάγονται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ (19%), ακόμα και αν αφορούν παλαιές ιδιωτικές κατοικίες:

- οι εργασίες που αφορούν αγαθά που δεν ενσωματώνονται στο ακίνητο, όπως πλυντήρια, θερμοσίφωνες, κλιματιστικά, έπιπλα, στερεοφωνικά κλπ.,

- οι εργασίες κατασκευής νέων εγκαταστάσεων σε παλαιές ιδιωτικές κατοικίες, όπως οι νέες εγκαταστάσεις θέρμανσης, φυσικού αερίου, συστημάτων ασφα-

για τη φορολογική περίοδο που λήγει στις 30 Ιουνίου 2007, χωρίς κυρώσεις.

Η Εγκύκλιος

ΠΟΛ.1082/25-05-07: Παροχή οδηγιών για την ορθή εφαρμογή διατάξεων του άρθρου του Ν. 3522/2006 (ΦΕΚ 276/Α/ 22.12.2006), σχετικά με την επέκταση εφαρμογής μειωμένου συντελεστή σε παροχή υπηρεσιών.

Σε συνέχεια της εγκυκλίου 1003149/174/50/Α0014/ΠΟΛ. 1006/10.1.2007 με την οποία κοινοποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 20, 21, 22, 23, 24, και 25 του Ν. 3522/2006 (ΦΕΚ 276/Α/ 22.12.2006), παρέχουμε τις ακόλουθες οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 23.

Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού ορίζεται ότι από 1.1.2007 εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής (9%) στις κατωτέρω υπηρεσίες:

- Επισκευή ποδηλάτων, υποδημάτων και δερμάτων ειδών (νέα παράγραφος 16 στο Πα-

της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΠΕΡΡΟΥ**
Δικηγόρου - Φορολογικής Συμβούλου

ράρτημα ΙΙΙ, Β΄ Υπηρεσίες, του Κώδικα ΦΠΑ).

Ο μειωμένος συντελεστής (9%) εφαρμόζεται στην παροχή της υπηρεσίας επισκευής των ανωτέρω ειδών. Διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση που κατά την επισκευή χρησιμοποιούνται και υλικά των οποίων το κόστος δεν υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) της συνολικής αμοιβής, εφαρμόζεται ο μειωμένος συντελεστής, καθόσον η εργασία αυτή θεωρείται ως παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με την υποπερίπτωση δδ) της περίπτωσης δ) της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ΚΒΣ (ΠΔ 186/92). Αντίθετα, σε περίπτωση χρησιμοποίησης υλικών κατά την επισκευή, το κόστος των οποίων ξεπερνά το ένα τρίτο (1/3) της συνολικής αμοιβής, λαμβάνουν χώρα δύο πράξεις, μία της παροχής υπηρεσιών που υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή (9%) και μία της πώλησης των υλικών που επιβαρύνεται με τον κανονικό συντελεστή (19%), και μπορούν να εμφανίζονται στο ίδιο φορολογικό στοιχείο.

Όσον αφορά την επισκευή δερμάτων ειδών, διευκρινίζεται ότι η διάταξη αυτή αφορά διάφορα δερμάτινα είδη, όπως τσάντες, σακίδια κλπ., εκτός των ενδυμάτων, τα οποία υπάγονται ήδη (από 1.1.2001) στο μειωμένο συντελεστή, σύμφωνα με την παράγραφο 14 του Παραρτήματος ΙΙΙ, Β΄ Υπηρεσίες.

- Ανακαίνιση και επισκευή παλαιών ιδιωτικών κατοικιών (νέα παράγραφος 17 στο Παράρτημα ΙΙΙ, Β΄ Υπηρεσίες του Κώδικα ΦΠΑ).

Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, σύμφωνα με την οποία υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή η ανακαίνιση και επισκευή των παλαιών ιδιωτικών κατοικιών, εκτός των υλικών των οποίων η αξία υπερβαίνει το 1/3 της συνολικής αξίας, παρέχονται οι ακόλουθες διευκρινίσεις:

Ιδιωτική κατοικία είναι το ακίνητο το οποίο χρησιμοποιείται για την κατοικία προσώπων, ή στην περίπτωση που η επισκευή γίνεται σε

κινό ακίνητο, αυτό έχει κατασκευαστεί για να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία. Κατά συνέπεια δεν περιλαμβάνονται ακίνητα τα οποία χρησιμοποιούνται για επαγγελματική στέγη, ή στα πλαίσια ξενοδοχειακής εκμετάλλευσης, όπως εκμετάλλευση ξενοδοχείων ή ενοικιαζόμενων δωματίων. Διευκρινίζεται ότι ακίνητα τα οποία εκμισθώνονται ως επιπλωμένα διαμερίσματα με αστική σύμβαση μίσθωσης εντάσσονται στην έννοια της ιδιωτικής κατοικίας. Σε περίπτωση μεικτής χρήσης, π.χ. για κατοικία και για επαγγελματική χρήση, εξετάζεται η κύρια χρησιμοποίηση του ακινήτου. Π.χ. ακίνητο που χρησιμοποιείται ως ιατρείο με την ύπαρξη ενός δωματίου για την προσωρινή ανάπαυση του ιατρού κατά την εργασία του, θεωρείται επαγγελματική στέγη και δεν μπορεί να εφαρμοστεί μειωμένος συντελεστής. Αντίθετα σε κατοικία, η οποία δηλώνεται και ως επαγγελματική στέγη λογιστή, μπορεί να εφαρμοστεί ο μειωμένος συντελεστής.

Παλαιό χαρακτηρίζεται το ακίνητο το οποίο έχει ήδη χρησιμοποιηθεί. Το εάν ένα ακίνητο έχει ήδη χρησιμοποιηθεί είναι θέμα πραγματικό και αποδεικνύεται με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως αποδείξεις κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, αποδείξεις καταβολής κοινοχρήστων κλπ. Κατά συνέπεια οι εργασίες κατασκευής, καθώς και εργασίες ενδεχόμενης μετατροπής που πραγματοποιούνται πριν την αποπεράτωση και τη χρησιμοποίηση του ακινήτου, υπάγονται στον κανονικό συντελεστή (19%).

Ως ανακαίνιση και επισκευή θεωρούνται οποιοσδήποτε εργασίες που εκτελούνται με σκοπό τη βελτίωση ή την αποκατάσταση βλαβών του ακινήτου, ή τη διατήρησή του στην αρχική του κατάσταση για όσο δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Στο μειωμένο συντελεστή υπάγεται η παροχή υπηρεσιών για την ανακαίνιση ή την επισκευή ακινήτων που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, ο μειωμένος συντελεστής εφαρμόζεται στις εργασίες αντικατάστασης, επισκευής, ή συντήρησης υδραυλικών, ηλεκτρολογικών, ξυλουργικών, υαλικών, πλακιδίων, καυστήρων, ανελκυστήρων, και λοιπών εγκαταστάσεων, βαφής τοίχων και κουφωμάτων και γενικά κάθε εργασία που πραγματοποιείται σε ακίνητο με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται σε παλαιό ακίνητο, το οποίο, κατά το χρόνο πραγματοποίησης των εργασιών αυτών, χρησιμοποιείται ως ιδιωτική κατοικία, ή προορίζεται να χρησιμοποιηθεί ως ιδιωτική κατοικία μετά την ανακαίνιση.

Ο μειωμένος συντελεστής εφαρμόζεται επίσης και στις υπηρεσίες ανακαίνισης, επισκευής και συντήρησης όψεων, κοινόχρηστων χώρων και εγκαταστάσεων σε ακίνητα πολλαπλών ιδιοκτησιών, όπως ανελκυστήρων, καυστήρων πετρελαίου ή φυσικού αερίου, κλπ., με την προϋπόθεση ότι το ακίνητο χρησιμοποιείται και για κατοικία, όπως, π.χ., πολυκατοικία στην οποία υπάρχουν καταστήματα, γραφεία και διαμερίσματα.

Διευκρινίζεται ότι οι εργασίες που αφορούν αγαθά που δεν ενσωματώνονται στο ακίνητο, όπως πλυντήρια, θερμοσίφωνες, κλιματιστικά, έπιπλα, στερεοφωνικά κλπ., δεν υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή, αλλά στον κανονικό συντελεστή 19%. Στον κανονικό συντελεστή υπάγονται επίσης οι εργασίες κατασκευής νέων εγκαταστάσεων σε παλαιές ιδιωτικές κατοικίες, όπως οι νέες εγκαταστάσεις θέρμανσης, φυσικού αερίου, συστημάτων ασφαλείας, κλπ., και οι υπηρεσίες μελετών (μηχανικών, αρχιτεκτόνων, ηλεκτρολόγων κλπ.), που ενδεχομένως απαιτούνται για την πραγματοποίηση εργασιών ανακαίνισης και επισκευής.

Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής και όσον αφορά τον τρόπο έκδοσης των στοιχείων του ΚΒΣ, στις περιπτώσεις ανακαίνισης και επισκευής των παλαιών ιδιωτικών

κατοικιών με υλικά του εργολάβου:

Αν η αξία των υλικών υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) της συνολικής αμοιβής αυτού, στην ΑΛΠ που εκδίδεται αναγράφονται διακεκριμένα η αξία των υλικών, η οποία υπάγεται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ και η αμοιβή για την παροχή των υπηρεσιών, η οποία υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

Αν η αξία των υλικών δεν υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) της συνολικής αμοιβής του εργολάβου, οι πράξεις αυτές χαρακτηρίζονται ως παροχή υπηρεσιών και συνεπώς εκδίδεται ΑΠΥ για τη συνολική αμοιβή του εργολάβου, η οποία υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ.

Εννοείται ότι στις περιπτώσεις ανακαίνισης και επισκευής των παλαιών ιδιωτικών κατοικιών με υλικά του εργοδότη οι πράξεις αυτές συνιστούν παροχή υπηρεσιών και επομένως εκδίδεται ΑΠΥ από τον εργολάβο για την αμοιβή του, η οποία ομοίως υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ.

Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, στο οικείο φορολογικό στοιχείο που εκδίδεται θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναγράφεται το είδος των εργασιών που εκτελέστηκαν στο ακίνητο, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του κατάλληλου συντελεστή ΦΠΑ.

Τα ανωτέρω ισχύουν και στην περίπτωση που οι εργασίες επί των ιδιωτικών κατοικιών αναλαμβάνονται από εργολάβο – εργολήπτη και η εκτέλεσή τους ανατίθεται στη συνέχεια σε υπεργολάβους.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση που από 1.1.2007 μέχρι την έκδοση της παρούσας έχει επιβληθεί ΦΠΑ με μειωμένο συντελεστή σε πράξεις που δεν καλύπτονται από την παρούσα εγκύκλιο, επιτρέπεται η καταβολή της διαφοράς του φόρου που οφείλεται με την περιοδική δήλωση που θα υποβληθεί για τη φορολογική περίοδο που λήγει στις 30 Ιουνίου 2007, χωρίς κυρώσεις. ■